

verwachting', en dat de kerk 'onopgeefbaar verbonden' is met Israël. Daar ben ik heel dankbaar voor. Daarachter kunnen en mogen we niet terug. Wel hoor ik van Joodse zijde terecht: 'Mooi dat dit in uw kerkorde staat. De praktijk zal leren of u er echt naar leeft.'

Geworteld

Als predikant voor Kerk en Israël ontmoette Vreekamp eens een Jood, die hem vroeg: 'Wie ben jij eigenlijk, als christen?' 'Zijn vraag liet mij niet meer los. Waar kom ik vandaan? Wat zijn mijn wortels? Wat betekent het dat wij, christenen uit

'Ten diepste is antisemitisme verzet tegen de God van Israël'

de heidenen, geworteld zijn in het jodendom? Wat betekent het dat Jezus voluit als Jood leefde? Ik voelde me gedrongen om door die vragen heen te kruipen, op zoek naar een antwoord.'

De Israël-predikant keek opnieuw naar het jodendom, het christendom én het heidendom, de drie religieuze bloedgroepen die hem naar eigen zeggen hebben gevormd tot wie hij is. Hij beperkte zich niet tot het bestuderen van boeken. Vreekamp trok letterlijk zijn wandelschoenen aan en zwierf talloze uren door de Veluwe, op zoek naar zijn wortels. 'Ik ben een kind van de Veluwe; mijn voorgelacht heeft er eeuwenlang geleefd. Dit gebied is heel sterk door het heidendom gestempeld. Er zijn nog altijd talloze verwijzingen naar de Germaanse godenwereld te vinden, die we kennen uit de Edda (verzameling Germaanse goden- en heldenliederen, red.). Dat heidendom is de oerlaag onder mijn leven.'

Wandelend over de Veluwe ontdekte u: 'Ik ben een heiden, honderd procent; God heeft mij in die situatie opgezocht.'

'Ja, daar raak je de kern. En ook mijn emotie, merk ik. Sterker dan ooit tevoren zag ik dat de Heilige Schrift een boek is dat mij van huis uit vreemd is. Het is vanuit Israël naar mij toegebracht. Het woord heiden moet overigens altijd opnieuw worden uitgelegd. Het is beduimeld geraakt. Maar de letterlijke betekenis is heel mooi: 'iemand die van de heide komt' en dus dicht bij de natuur en de seizoenen leeft. Vóór Abraham waren de Joden óók heidenen. Voor mij ligt daar een diepe troost in; de Reformatie sprak van de 'rechtvaardiging van de goddeloze' – God

Een groep Hongaarse Jodinnen arriveert in Auschwitz, april 1944.

spreekt mij, de van Hem vervreemde heiden, vrij.'

Vreekamp wijst er in dit verband op dat Nederland pas heel laat gekerstend is. 'We hebben het vaak over tweeduizend jaar christendom, maar pas in de tweede helft van de achtste eeuw verscheen Lebuinus (zendeling, red.) op de Veluwe! Een middel bij de kerstening was de Heliand. Dit 9^e-eeuwse geschrift vat de vier evangeliën samen, maar dan aangepast aan de Saksische leef- en denkwereld. Christus is in de Heliand geen Jood, maar een Saksische held, die soms meer op Wodan lijkt. Maar wat mij steeds ontroert als ik deze oude teksten lees, is dat God zo'n op cruciale punten behoorlijk aangepaste boodschap heeft willen gebruiken om het Evangelie onder mijn voorouders ingang te doen vinden.'

Toekomstverwachting

Dr. Vreekamp, die in 2002 met emeritaat ging maar nog elke zondag preekt, wordt niet moe te benadrukken dat de allereerste christenen Joden waren, en dat we het Nieuwe Testament nooit mogen loskoppelen van het Oude Testament, van de Thora. 'Wij, christenen uit de heidenen, zijn er historisch gezien pas veel later bij gekomen. We moeten onze plaats kennen: náást, niet in plaats van, Israël – zie Romeinen 11. Met Israël delen wij de Schriften die we Oude Testament noemen. De kerk uit de heidenen kan niet zonder de Joden, al vergeten we dat

vaak. Ik ben geraakt door Hans Ehrenberg (1883–1958, red.). Hij was Jood en is dominee geworden; een Joodse dominee in de strijd met Hitler. Hij zei: 'De kerk kan niet wachten op de wederkomst van de Messias, als ze tegelijkertijd niet wacht op het Joodse volk.' Met andere woorden: zeg niet dat de heiden-christelijke kerk zélf Christus mag verwachten en intussen het Joodse volk van zich afschudt of vergeet.

'De kerk kan niet wachten op de wederkomst, als ze tegelijkertijd niet wacht op het Joodse volk'

De kerk déélt in de aan Israël geschonken verwachting van het Koninkrijk, zegt de kerkorde. Het werkwoord 'delen' houdt in dat wij niet op eigen benen staan als het gaat om onze meest intieme toekomstverwachting. Het heil is uit de Joden! Jezus, Die wij verwachten, was een Jood. Dit betekent dat Hij in de oorlog naar Auschwitz zou zijn getransporteerd en zou hebben gedeeld in het lot van Zijn volk.'

www.vreekamp.nl

TEKST: Gert-Jan Schaap

BEELD: Shutterstock en ANP (pag. 19)